

WEGWIJZER DIGITAAL EVALUEREN

DOELGROEP directie, beleidsondersteuner
AANPASSING Finaliseren voor publicatie
LAATSTE UPDATE 14/11/2022

1. Verken het onderwerp

Onder **evaluatie** verstaan we het brede palet aan activiteiten waarbij gegevens over het proces en het product van het leren worden verzameld, leerprocessen worden beoordeeld en gewaardeerd, en de uitkomst van de waardering ook wordt gerapporteerd in functie van het nemen van formatieve en/of summatieve beslissingen (De Fraine et al., n.d.).

Digitalisering kan je helpen om je evaluatiebeleid te realiseren en om evaluatie op een andere manier aan te pakken. Zo helpen digitale tools om op andere manieren te evalueren. Denk bv. aan het aanbieden van videofragmenten in vragen, het bijhouden van een elektronisch portfolio, het toevoegen van geluidsfragmenten, gepersonaliseerd evalueren, het kunnen aanbieden van just-in-time persoonlijke feedback ... Daarnaast kunnen de data die gegenereerd worden via digitale evaluaties je inzichten bieden in het leerproces van je leerlingen en in de kwaliteit van je evaluaties.

2. Bereid je beleid voor

Wanneer je nadenkt over digitalisering van je onderwijs, sta je ook stil bij de mate waarin ICT jouw evaluaties kan optimaliseren. Digitalisering mag niet losstaan van je bestaande visie op goed onderwijs en evaluatie. Alvorens na te gaan waar evaluatie gedigitaliseerd kan worden, is het daarom belangrijk om een heldere en gedragen schoolvisie te hebben over evaluatie.

Eens jouw schoolgedragen visie op evaluatie duidelijk is, kan je nagaan hoe digitalisering een plaats kan krijgen binnen je bestaande evaluatiebeleid. Doe dit niet alleen, maar neem met je team je evaluatiebeleid kritisch onder de loep.

Om een beleid rond digitaal evalueren vorm te geven, kan je volgende stappen doorlopen:

- Stel je team samen,
- Ontwikkel je visie op digitale evaluatie,

- Inventariseer wat reeds gebeurt,
- Bouw verder op en aan de deskundigheid binnen je team en leerlingenpopulatie,
- Maak keuzes m.b.t. de specifieke vereisten ten aanzien van evaluatietools,
- Maak keuzes m.b.t. de nodige infrastructuur voor digitale evaluatie,
- Voorkom dat het misgaat.

3. Geef je beleid vorm

	CONCRETISERING
Stel je team samen	Wie neemt het evaluatiebeleid met oog op digitalisering onder de loep? Zorg ervoor dat in jouw team volgende actoren vertegenwoordigd zijn: - een beleidsmedewerker, - een leraar, - de ICT-coördinator, - iemand die instaat voor de zorg op jullie school. Deze personen vormen het kernteam om je evaluatiebeleid over digitaal evalueren mee uit te werken. Uiteraard is het belangrijk dat je beleid in verband met digitale evaluatie gedragen wordt door je hele schoolteam. Regelmatig terugkoppelen en input vragen bij de andere leden van het schoolteam is dus zeer belangrijk. Elk van bovenstaande actoren heeft zijn eigen expertise. Het is belangrijk om deze verschillende perspectieven mee te nemen in het proces. Dit impliceert uiteraard niet dat elke actor op elke vergadering en elk overleg aanwezig dient te zijn. Wanneer je je beleid rond digitaal evalueren hebt uitgewerkt, kan je ook steeds feedback vragen aan bv. de ouderraad of leerlingenraad.
Ontwikkel je visie op digitale evaluatie	Waar kan digitalisering een meerwaarde bieden in je bestaand evaluatiebeleid? Bekijk in je visie op evaluatie en je evaluatiebeleid welke elementen de voorkeur genieten om digitaal aan te pakken. Ga ook na bij je onderwijsskoepel of zij reeds een specifieke visie rond digitaal evalueren hanteren. Inspiratie nodig? Het artikel van Klasse geeft je enkele voorbeelden. Tip: spreek zeker je pedagogisch begeleider aan om je hierin te ondersteunen! Onderstaande elementen kan je eventueel opnemen in je visie op digitaal evalueren: <i>a) De soorten evaluaties waarbij je digitaal zal evalueren</i> Je kan ervoor kiezen om ICT enkel in te zetten om: • feedback te geven aan je leerlingen (formatieve evaluatie),

- een beslissing te nemen over de mate waarin ze de leerdoelstellingen bereikt hebben (summatieve evaluatie).

Daarnaast kan je ervoor kiezen om ICT in te zetten om:

- de manier te evalueren waarop een leerling tot een bepaald resultaat komt (procesevaluatie),
- het eindresultaat van een leerling te beoordelen (productevaluatie).

Je kan ook keuzes maken over wie gebruik mag maken van digitale evaluatie:

- Wordt digitale evaluatie enkel ingezet wanneer leraren beoordelen?
- Of ook wanneer leerlingen elkaar of zichzelf beoordelen? Indien je kiest voor digitale peerfeedback, zorg dan voor duidelijke afspraken met je leerlingen. Leerlingen moeten zelf nog op een goede manier leren om feedback te geven. Duidelijke afspraken en richtlijnen omtrent feedback geven komen hier zeker van pas.
- Of moet een combinatie van beide mogelijk zijn?

Tot slot kan je kiezen om specifieke kennis, vaardigheden, attitudes, leerinhouden ... digitaal te evalueren en andere niet. Deze keuze zal later ook een impact hebben op je keuze voor digitale evaluatietools.

De ene tool zal bv. geschikt zijn om parate kennis te evalueren, terwijl een andere tool (bv. een digitaal portfolio) dan weer eerder geschikt is om motorische vaardigheden te evalueren. Een leraar lichamelijke opvoeding zal mogelijk een andere digitale evaluatiemethode gebruiken dan een leraar Frans.

b) Of en hoe digitaal evalueren je zal helpen om de kwaliteit van je evaluaties te bewaken en te verbeteren

Digitaal evalueren maakt het vaak mogelijk om snel specifieke analyses over je evaluaties te verkrijgen die je anders manueel moet uitvoeren. Zo zorgen sommige tools voor een overzicht van enkele vraagstatistieken, waardoor je informatie krijgt over de kwaliteit van je toetsvragen. Andere tools maken het mogelijk om je leerlingen te positioneren t.o.v. elkaar of t.o.v. een specifiek leerdoel. Ook helpen sommige tools om verschillen in beoordeling door verschillende beoordelaars in kaart te brengen (bv. stagementor vs. praktijkleraar). Deze informatie geeft zowel leraren als scholen input om de kwaliteit van evaluaties, maar ook van onderwijs te verbeteren.

c) Hoe digitale evaluatie het leerproces van je leerlingen kan ondersteunen via feedback, feedup en feedforward

Sta hier bv. stil bij volgende vragen:

- Wanneer moeten je leerlingen feedback krijgen na digitaal evalueren? Bv. meteen na een evaluatie? Of tijdens het evalueren? Of na toestemming van de leraar? Of ...?
- Wordt er een aparte tool gebruikt voor feedback, feedup, feedforward?
- Moeten leerlingen na bv. een digitale toets hun ingevulde antwoorden later nog kunnen raadplegen?

Bepaal hier wat je belangrijk vindt m.b.t. ondersteuning van het leerproces. Dit zal je helpen om de juiste evaluatietools te kiezen in een latere fase.

	Volgend artikel uit Klasse helpt je om keuzes te maken m.b.t. digitale feedback. Ook de module over feedback van Toll-net geeft extra informatie. Meer informatie? In deze module van Toll-net leer je meer over digitaal toetsen.
Inventariseer	Welke initiatieven lopen er nu al m.b.t. digitaal evalueren in de school? Voor je aan de slag gaat, inventariseer je best wat er op school en binnen de scholengemeenschap reeds gebeurt rond digitaal evalueren: • Welke leraren maken reeds gebruik van digitale evaluatie? • Maken ze vooral gebruik van digitale evaluatie bij: ○ formatief evalueren (geven van feedback, feedforward, feedup); of ○ bij summatief evalueren (bepalen of leerlingen de leerdoelen bereikt hebben)? • Welke tools gebruiken ze? • Welke redenen hebben leraren om voor digitale evaluatie te kiezen? • Waarom kozen ze voor die specifieke tool? • Wat loopt goed bij digitale evaluatie, wat gaat minder goed? • Welke navormingen over digitaal evalueren werden reeds gevolgd? • Welke tools worden ondersteund of aangeraden door de scholengemeenschap of onderwijsverstrekker? Deze informatie kan je helpen om in de vervolgstappen specifieke keuzes te maken over het waarom van digitaal evalueren en de keuze voor tools.
Deskundigheid binnen je lerarenteam	Hoe bereid je je leraren voor op digitale evaluatie? Ga bij jouw lerarenteam na of ze zich voorbereid voelen. Ga na waar ze nog nood of hulp bij nodig hebben om zelfstandig aan de slag te gaan met digitaal evalueren. Zorg voor bijkomende professionalisering waar nodig. Zijn er leerkrachten die al goed overweg kunnen met digitaal evalueren? Vraag hen om andere leerkrachten te ondersteunen waar nodig. Ga ook na of er in jouw schoolteam voldoende technische expertise is. Zo zorg je voor voldoende ondersteuning van leerkrachten en leerlingen in het volledige proces. Een tool die je hierbij kan helpen is Digisnap. Als je leraren deze tool gebruiken, geeft dit je informatie over hun competenties m.b.t. digitaal evalueren. Verder geeft de tool je ook suggesties tot vorming en nascholing om digitale evaluatievaardigheden verder aan te scherpen. Ook SELFIE for TEACHERS geeft informatie over de digitale evaluatiecompetenties van je leraren.

Deskundigheid binnen je leerlingenpopulatie	Hoe zorg je ervoor dat leerlingen overweg kunnen met digitale evaluatie? Zorg ervoor dat leerlingen voldoende kunnen oefenen met de gekozen evaluatietools. Op die manier zorg je ervoor dat ze met een gerust hart en voldoende vertrouwen kunnen beginnen aan summatieve evaluaties. Hou bij je keuze voor specifieke evaluatietools ook rekening met elementen die ertoe bijdragen dat leerlingen in alle rust en vertrouwen hun evaluatie kunnen afleggen. Door bv. te kiezen voor een evaluatietool zonder tijds klok, of waarbij je de tijds klok kan verbergen voor leerlingen, neem je al heel wat stress weg. Voorzie indien nodig ook een stappenplan voor leerlingen dat ze kunnen doornemen om hun evaluatie correct uit te voeren en op te slaan.
Maak keuzes m.b.t. de specifieke vereisten ten aanzien van evaluatietools	Welke tools kies ik? Ondertussen is er reeds een ruim aanbod aan tools voor digitaal evalueren. Dit aanbod blijft verder groeien, maar toch is niet elke tool geschikt voor elke evaluatie. Zo is het aanbod voor formatieve evaluatie allicht het meest gekend. Tools als Kahoot, H5P, Mentimeter, Quizizz, Socrative ... lenen zich goed om snel te peilen of je leerlingen mee zijn met de les. Tools als AssessmentQ, Bookwidgets of Ans, kan je dan niet enkel voor formatieve evaluatie gebruiken, maar ook wanneer je een summatieve evaluatie wil afnemen. Anderzijds kies je bij de evaluatie van praktijkvakken eerder voor een portfolio of een platform waarbij je rubrics kan invullen, dan voor een platform waar je multiple choice-vragen of open vragen kan stellen. Denk goed na over de specificaties die evaluatietools binnen jouw school moeten hebben. Hieronder vind je enkele suggesties die je in overweging kan nemen bij je keuze voor een specifieke tool: • Is automatische verbetering van antwoorden mogelijk? • Is automatische feedback aan leerlingen mogelijk? • Is integratie met het leerplatform mogelijk? Bv. automatische overdracht van punten, feedback naar rapportcommentaren transfereerbaar, andere gegevensuitwisseling ... • Is de tool gebruiksvriendelijk? • Omvat de tool specificaties voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (bv. Integreerbare voorleessoftware, aanwezigheid van vergrootglas, aanwezigheid van audiodescriptie ...)? Ga na welke maatregelen je momenteel neemt. Zijn deze toepasbaar in de evaluatieomgeving? Of worden ze misschien overbodig dankzij de omgeving? • Is monitoring of proctoring noodzakelijk? Hebben leraren zicht op de werkzaamheden van leerlingen binnen het platform? • Worden antwoorden van leerlingen automatisch opgeslagen? Of moeten leerlingen hier zelf aan denken? Maakt het platform regelmatig een automatische back-up? Mogelijk voldoet niet elke tool aan alle vereiste specificaties. Durf dan ook keuzes maken. Het is belangrijk dat je het aantal gekozen tools

	beperkt houdt. Zo voorkom je een wildgroei aan initiatieven, wat eenduidigheid voor leraren, leerlingen en ouders vergroot en ondersteuning vergemakkelijkt. Hou in je keuze ook rekening met tools die je reeds gebruikt op jouw school. Voldoen deze tools wel aan de eisen en verwachtingen die je hierboven bepaalde? Welke wil je blijven gebruiken? Vraag ook naar gebruikte tools binnen de scholengemeenschap. Misschien is het, met het oog op het financiële en ondersteuning, interessant om binnen de scholengemeenschap dezelfde tools te hanteren. Op zoek naar tools? Bekijk de themapagina digitaal toetsen op KlasCement.
Maak keuzes m.b.t. de nodige infrastructuur voor digitale evaluatie	Welke infrastructuur heb ik nodig om digitaal te evalueren? Om digitaal te evalueren is het ook belangrijk dat de nodige infrastructuur hiervoor aanwezig is op school. Hieronder enkele aandachtspunten waar je rekening mee dient te houden: <i>a) Is mijn wifi-netwerk voldoende sterk?</i> Probeer op voorhand eens uit met hoeveel leerlingen je tegelijkertijd op het wifi-netwerk kan. <i>b) Welke hardware heb ik nodig?</i> Zorg ervoor dat je hardware zich leent voor de keuzes die je maakte m.b.t. digitaal toetsen. Bv. wanneer je digitaal wil evalueren op stageplaatsen zijn tablets misschien handiger dan laptops. Een leraar beeld is mogelijk meer gebaat bij hardware waarmee je foto's of video's kan maken. Voor een talenvak is een tool waarbij je audio kan opnemen of afspelen dan mogelijk weer interessant. <i>c) Zijn mijn ruimtes voorzien op digitaal evalueren?</i> Zorg ervoor dat je klassen zo zijn ingericht dat je vlot kan evalueren. Bv. banken snel verschuifbaar naar u-vorm (om spieken te voorkomen), voldoende sterk wifi-netwerk, voldoende stopcontacten ... Denk ook op voorhand na of je online evaluatie ook buiten de klasmuren of vanop afstand wil organiseren. <i>d) Hoe zorg ik voor archivering?</i> Hou bij de keuze van tools rekening met het belang van archivering. Zeker bij summatieve evaluatie is het belangrijk dat je de antwoorden van je leerlingen na een langere periode terug kan oproepen. Zorg er ook voor dat de manier van archivering geen extra administratieve last wordt. Denk daarnaast na over hoe je data zal verwerken en nadien ook kan verwijderen of vernietigen. Hou er ook rekening mee dat sommige data misschien overgedragen moeten worden naar andere leraren (bv. bij heroriëntering) of naar andere instanties (bv. CLB).

Voorkom dat het mis gaat

Wat als het mis gaat?

Voorkomen is uiteraard beter dan genezen. Zorg daarom op voorhand voor duidelijke afspraken. Zorg ervoor dat deze opgenomen zijn in je schoolreglement. Geef hier duidelijk aan wat de gevolgen zijn van bv. spieken of niet afleggen van een test. Mogelijk zijn de afspraken die je hanteerde voor niet-digitaal toetsen ook van toepassing bij digitaal toetsen.

4. Verdiep je kennis

BRONNEN

Bij het organiseren van examens op afstand komt heel wat kijken. [In dit document op KlasCement](#) bundelden we concrete tips voor het organiseren van examens op afstand.

Meer weten over digitaal toetsen? Onderstaande online leermodule geeft je meer informatie over digitaal evalueren.

https://xot.futureteacher.eu/play.php?template_id=1061

De Fraine, B., Elen, J., Van Dooren, W., & Verschaffel, L. (n.d.). *Leren en onderwijzen*. Leuven.

Op ikbeslis.be vind je een webpagina waar aan jongeren uitgelegd wordt wat mag en niet mag bij online toezicht op examens. Een link die je kan delen met leerlingen en ouders, maar die ook de nodige info geeft aan de school zelf. <https://www.ikbeslis.be/jongeren/privacy-op-school/online-toezicht-op-toetsen-en-examens>

Dit document werd ontwikkeld door het Kenniscentrum Digisprong, in samenspraak met het onderwijsveld en experts. Sommige rechten voorbehouden. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(s) en uitgever van het Kenniscentrum Digisprong geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden.

Fout gevonden? Vraag of opmerking? Laat het ons weten: kenniscentrumdigisprong@ond.vlaanderen.be

© 2022 Kenniscentrum Digisprong

bronnenlijst

- Digisnap*. (z.d.). www.vlaanderen.be. Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van <https://www.vlaanderen.be/kenniscentrum-digisprong/tools/digisnap>
- Digitaal toetsen, ook iets voor jou?* (z.d.). Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van https://xot.futureteacher.eu/play.php?template_id=1061#page1
- Feedback geven*. (z.d.). Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van https://toll-net.be/moodle/xertetoolkits/play.php?template_id=42131#page1
- Frederix, S. (2021, 13 december). *Do's en don'ts van digitale feedback*. Klasse. Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van <https://www.klasse.be/304580/dos-en-donts-van-digitale-feedback/>
- Goossens, S. (2022, 8 april). *Digitaal toetsen: hoe begin je eraan?* Klasse. Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van <https://www.klasse.be/175518/digitaal-toetsen-hoe-waarom/>
- KlasCement info@klascement.net. (2021a, oktober 5). *Elke leerling individueel volgen met digitale toetsen*. KlasCement. Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van <https://www.klascement.net/thema/digitaal-toetsen/>
- KlasCement info@klascement.net. (2021b, december 3). *Wat is SELFIEforTEACHERS?* KlasCement. Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van <https://www.klascement.net/artikels/144221/wat-is-selfieforteachers/?previous>
- KlasCement info@klascement.net. (2022, 23 februari). *Organiseren van digitale examens: Tips*. KlasCement. Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van <https://www.klascement.net/artikels/143905/organiseren-van-digitale-examens-tips/?previous>
- Leren en onderwijzen - KU Leuven*. (z.d.). Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van https://onderwijsaanbod.kuleuven.be/2019/syllabi/n/OOA92AN.htm#activetab=doelstellingen_idm495568
- Online toezicht op toetsen en examens*. (z.d.). ikbeslis.be. Geraadpleegd op 6 oktober 2022, van <https://www.ikbeslis.be/jongeren/privacy-op-school/online-toezicht-op-toetsen-en-examens>